

Khái niệm Kinh tế chính trị tiểu tư sản lần đầu tiên được Mác dùng để chỉ 1 khuynh hướng trong Kinh tế chính trị. Khuynh hướng này được biểu hiện như sau:

Xét về mặt lý luận, kinh tế chính trị tiểu tư sản ra đời từ Kinh tế chính trị cổ điển, kế thừa và phát triển 1 mặt của lý thuyết kinh tế cổ điển. Do vậy, sự kết thúc của kinh tế chính trị cổ điển đã làm xuất hiện kinh tế chính trị tiểu tư sản.

Xét về mặt thực tiễn, ở thời kì những năm 20-30 của TK 19, nền sản xuất TBCN đã phát triển mạnh, cách mạng công nghiệp đã hoàn thành về cơ bản ở Anh. Trong điều kiện thực tiễn, nền công nghiệp của chủ nghĩa tư bản đã thể hiện rõ không chỉ là tính ưu việt mà cả mặt trái của nó, như khủng hoảng, thất nghiệp, lạm phát...những mâu thuẫn giai cấp trong xã hội ngày càng gay gắt làm xuất hiện 1 khuynh hướng phê phán chủ nghĩa tư bản, muốn quay trở lại nền sản xuất hàng hoá nhỏ.

Kinh tế chính trị tiểu tư sản có 1 số đặc điểm sau:

Thứ nhất, đó là 1 hệ thống lý luận kinh tế của giai cấp tiểu tư sản, nó giải thích sự phát triển nền kinh tế trên góc độ nhìn nhận và lợi ích của giai cấp tiểu tư sản. Nó đã phê phán gay gắt CNTB, nó không phê phán chế độ tư hữu nói chung mà chỉ phê phán chế độ tư hữu lớn. Do đặc điểm này, 1 số nhà kinh tế học sau này đã xếp kinh tế chính trị tiểu tư sản vào 1 khuynh hướng phê phán CNTB.

Thứ hai, nó đã lý tưởng hoá nền sản xuất hàng hoá nhỏ theo nguyên tắc “nhỏ là đẹp”. Nó cho rằng, toàn bộ mặt trái của đời sống kinh tế - xã hội là do sở hữu lớn sinh ra. Tư hữu nhỏ, nền sản xuất nhỏ là rất hoàn mĩ. Nó chủ trương thay nền sản xuất TBCN bằng nền sản xuất hàng hoá nhỏ.

Tóm lại:

Các đại biểu Kinh tế chính trị tiểu tư sản phê phán sản xuất lớn TBCN, đã chèn ép, làm phá sản sản xuất nhỏ, phê phán các tệ nạn của CNTB như bần cùng, thất nghiệp, coi đó là sai lầm của chính phủ và những người lãnh đạo nhà nước gây ra. Họ đứng trên quan điểm của phẩm hạnh và đạo đức để phê phán sở hữu tư nhân, chủ trương đưa xã hội quay trở về sản xuất nhỏ. Tuy là đại biểu tiêu biểu cho kinh tế chính trị học tiểu tư sản, Sismondi vẫn được Mác đánh giá là người kết thúc trường phái Kinh tế chính trị cổ điển ở Pháp vì đã có những đóng góp trong việc phê phán chủ nghĩa tư bản. Còn Proudhon thì bị Mác phê phán tận gốc vì lập trường phản động đối với phong trào công nhân và công đoàn.